

TYCHY

Z dawnej osady myśliwskiej ksiąząt pszczyńskich Tychy przekształciły się w I. 50. XX w. w duże miasto i ośrodek przemysłowy, głównie przemysłu motoryzacyjnego (FIAT Auto Poland, Delphi, Isuzu Motors) i spożywczego (m.in. Tyskie Browary Książęce).

24

Tyskie Browarium

2-3 h

ul. Katowicka 9

tel. 032 327 84 30, fax 032 327 84 37

e-mail: wycieczki.tyskie@kp.pl; www.tyskiebrowarium.pl.

Czynne: pon. 14.00-18.00, wto. 10.00-14.00, śr. 12.00-18.00, czw. 10.00-18.00, pt. 10.00-20.00, sob. 10.00-17.00

Wstęp bezpłatny. Konieczna rezerwacja. Uwaga! wstęp tylko dla osób pełnoletnich!

Tyskie Browarium to piwne centrum wycieczkowe, które obejmuje największą ekspozycję poświęconą piwowarstwu w Polsce, kino 3D i pub. Otwarte w 2004 r. muzeum mieści się w zabytkowym budynku kaplicy ewangelickiej z 1902 r. Oprócz muzeum można zwiedzić zabytkowe obiekty Tyskich Browarów Książęcych (założone w 1629 r.), w tym wciąż czynną warzelnię z 1915 r., budynek dyrekcji z 1905 r., bednarnię i smolarnię z końca XIX w. oraz współczesną linię produkcji piwa. W ramach zwiedzania bezpłatna degustacja piwa. Przy muzeum działa sklep z pamiątkami i gadżetami marki „Tyskie”. W okresie letnim dodatkową atrakcją jest „Nocne zwiedzanie browaru”.

ŁAZISKA GÓRNE

Łaziska Górne są miastem utworzonym w 1951 r. Choć leżą poza Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym, funkcjonuje tu kilka dużych zakładów przemysłowych - KWK „Bolesław Śmiały”, Huta „Łaziska”, Zakłady Tworzywa Sztucznych, Elektrownia „Łaziska”. W tej ostatniej funkcjonuje jeden z obiektów Szlaku Zabytków Techniki.

25

ul. Wyzwolenia 30

tel. 032 324 35 55; e-mail: muzeum@ellaz.pl; www.muzeumenergetyki.pl

Czynne: pn.-pt.: 9.00-15.00 (istnieje możliwość uzgodnienia innego terminu dla grup tel. 032 324 37 00). **Wstęp wolny**

1,5 h

Muzeum Energetyki

Na terenie Elektrowni „Łaziska”, w budynku dawnej rozdzielni 60 kV z 1928 r., otwarto w 2003 r. jedyne w tej branży muzeum w Polsce. Prezentuje ono kilka tysięcy eksponatów związanych z energetyką: od żelaznej stuletniej budki ulicznego transformatora z Bytomia, maszyn i agregatów, urządzeń pomiarowych i oświetleniowych po dokumenty czy fotografie. Niesamowite wrażenie na widzach robi tamtejsza „ściana płaczu”, czyli... kolekcja liczników energetycznych z różnych czasów, krajów i o różnych kształtach oraz zbiór żarówek – od 4200-watowego giganta z latarni morskiej po 24 mikrowatową żarówkę, oświetlającą tarczę zegarka kwarcowego. Przy okazji wizyty w muzeum istnieje możliwość zwiedzenia jednej z najnowocześniejszych w kraju elektrowni, której początki sięgają 1917 r.

PSZCZYNA

Pszczyna od połowy XVI w. była siedzibą książąt z rodu Promnitzów, Anhaltów i Hochberg von Pless. Pozostał po nich wspaniały zespół pałacowo-parkowy – obecnie Muzeum Zamkowe. Od pocz. XIX w. miasto było również jednym z najstarszych na Górnym Śląsku ośrodków drukarstwa.

Muzeum Prasy Śląskiej

26

50 m

100 m

3/4 h

ul. Piastowska 26

tel. 032 210 16 27; e-mail: biuro@tmzp.pl, www.tmzp.pl

Czynne: wt.-sob.: 10.00-14.00 (po rezerwacji tel. 0783 986 799 także w innym terminie)

Wstęp: dorośli 5 zł, dzieci i młodzież 2,5 zł

Założone w 1985 r. Muzeum Prasy Śląskiej mieści się w zabytkowej kamieniczce z końca XVIII w. Turyści mogą zobaczyć prezentację multimedialną procesu druku, zbiory dawnej prasy oraz kompletne wyposażenie dawnej drukarni (maszyny drukarskie i introligatorskie z XIX i pocz. XX w.), z możliwością własnoręcznego odbicia pamiątkowego druku (w cenie 1 zł). Przy muzeum działa „Izba u Telemanna” z kolekcją zabytkowych instrumentów muzycznych. (wstęp 1 zł).

RUDY

Śródleśna wieś Rudy od poł. XIII w. była siedzibą opactwa cystersów. Pocysterski zespół klasztorny z wczesnogotyckim kościołem jest dziś – obok szlakowej kolejki wąskotorowej - główną atrakcją miejscowości.

27

Skansen Kolei Wąskotorowej

ul. Szkolna 1

tel. 0500 282 732; e-mail: tor785rudy@wp.pl; www.rudy.go.pl

Czynny: wt.-pt.:9.00-15.00; przejazdy kolejką po zebraniu 10 dorosłych osób lub równowartości ich biletów (80 zł).

Ceny: **Rudy-Paproć-Rudy** dorośli 8 zł, dzieci 5 zł; **Rudy-Stanica-Rudy** dorośli 12 zł, dzieci 8 zł.

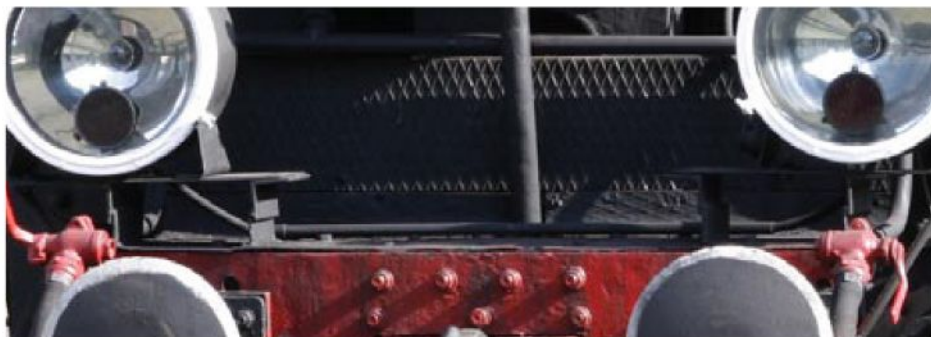
Wycieczki powyżej 15 os. odpowiednio dorośli 6 zł, dzieci 4 zł; dorośli 10 zł, dzieci 6 zł.

Dzieci do lat 3 bezpłatnie, rower lub wózek 2 zł

1h

W latach 1897-1903 powstała linia kolei wąskotorowej (785 mm) Gliwice Trynek – Racibórz Płonia. Po jej likwidacji w 1991 r. pozostała stacja Rudy z trzytorową halą lokomotywni, którą przekształcono w skansen kolei wąskotorowej. Do zespołu stacyjnego należy też wodna wieża ciśnienia, parterowe budynki gospodarcze i drewniana wiata. Wśród eksponatów skansenu jest m.in. 8 lokomotyw i kilkanaście wagonów. Skansen oferuje przejazdy turystyczną kolejką na trasie Rudy – Paproć – Rudy (30 min.) i Rudy – Stanica – Rudy (60 min.).

Kolej wąskotorowa Gliwice Trynek – Racibórz Płonia była jedyną linią na Górnym Śląsku eksploatowaną (do 1945 r.) przez towarzystwo tramwajowe, a nie kolejowe. Na początku do transportu składów wykorzystywane były parowe lokomotywy tramwajowe, wycofane z miast

Górnego Śląska po elektryfikacji tramwajów. Na linii tej z ziemi raciborskiej transportowano m. in. płody rolne, które w Gliwicach torowiskiem tramwajowym dostarczano wprost na targowisko miejskie.

RYBNIK

Tradycje przemysłowe Rybnika sięgają XVII w., kiedy cystersi z pobliskich Rud uruchomili wzdłuż rzeki Rudy kilka zakładów hutniczych. Gwałtowny rozwój przemysłu nastąpił w poł. XIX w., kiedy w okolicy powstało kilka kopalń węgla kamiennego i doprowadzono do miasta linię kolejową (1856 r.).

28

Zabytkowa kopalnia „Ignacy”

Rybnik – Niewiadom, ul. Mościckiego 3

Tel. 032 433 10 72, 0500 159 631; e-mail: kopalniaignacy@interia.pl; www.rybnik.pl/ignacy

Czynne: wt. i czw.: 9.00-12.00, po uprzednim zgłoszeniu telefonicznym.

Wstęp na wieżę widokową: dorośli 5 zł, dzieci i młodzież 2 zł, **zwiedzanie kopalni bezpłatne**

300 m

1h

W dzielnicy Niewiadom zachował się zespół zabudowań dawnej kopalni „Hoym”, uruchomionej w 1792 r. (od 1936 r. „Ignacy”) z szymbami „Oppburg” („Głowacki”) i „Grundmann” („Kościszko”), dwiema parowymi maszynami wyciągowymi z 1900 i 1920 r. oraz budynkami pomocniczymi. Atrakcją kopalni jest możliwość wejścia na punkt widokowy w dawnej wieży ciśnieni (wys. 46 m), z którego widać rozległą panoramę ziemi rybnickiej, a w pogodne dni – góry.

Poza Szlakiem Zabytków Techniki w Rybniku znalazły się kolonie robotnicze w Chwałowicach i Paruszowcu (tzw. „familoki”) oraz stała ekspozycja „Wyrobisko górnicze” w rybnickim Muzeum.

W niedalekim **Wodzisławiu Śląskim** znajduje się niezwykle interesująca **Sztolnia Ćwiczebna** PCKU, powstała w 1984 r. Sztolnia ma 500 m długości, jest oświetlona i wentylowana.

Zgromadzono w niej m.in. kombajny ścienne i chodnikowe, strugi, wrębiarki, przenośniki, obudowy hydrauliczne i inne maszyny górnicze. Wszystkie urządzenia są czynne i demonstrowane zwiedzającym.

ul. Gałczyńskiego 1, tel. 032 455 35 93,
032 454 71 33, 032 454 71 34 wewn. 105
e-mail: sckp@cku.wodzislav.pl
www.wodz.pl/sztolnia

USTROŃ

Zanim Ustroń stał się popularną miejscowością wczasową i uzdrowiskową, był ważnym ośrodkiem hutniczym w Beskidach. Tu w 1772 r. w prowizorycznym piecu dokonano wytopu żelaza, który zapoczątkował działalność huty żelaza i zakładów przerobczych (armatury, maszyny, konstrukcje). Większość urządzeń huty zatrzymano w 1877 r. i przeniesiono ją do pobliskiego Trzyńca (obecnie w Republice Czeskiej). Pięć lat później miasto otrzymało status uzdrowiska.

Muzeum Ustrońskie im. Jana Jarockiego

29

ul. Hutnicza 3

tel. 033 854 29 96; www.muzeumustronskie.pl

Czynne: pn., śr.-pt.: 9.00-14.00, sob.: 9.00-13.00, niedz.: 9.30-13.00

Wstęp: indywidualny – normalny 4 zł, ulgowy 2,50 zł

grupy powyżej 10 os. – normalny 2,5 zł, ulgowy 2 zł; przewodnik 15 zł

W zabytkowym budynku z 1868 r. (dawna huta „Klemens”, istniejąca w l. 1772-1897) funkcjonuje od 1986 r. muzeum, którego organizatorem były Zakłady Kuźnicze FSM, najstarszy i największy zakład przemysłowy w Ustroniu. Inicjatorem jego otwarcia był długoletni dyrektor fabryki Jan Jarocki (1899-1980), który od połowy lat 60. zabezpieczał eksponaty i dokumenty, aby muzeum można było otworzyć na 200-lecie Kuźni Ustroń. Oprócz ekspozycji hutniczej i kuźniczej prezentowane są zbiory kultury i sztuki ludowej Beskidów oraz lecznictwa uzdrowiskowego w Ustroniu.

BIELSKO-BIAŁA

Bielsko (połączone w 1951 r. z sąsiednią Białą w jeden organizm miejski) nie bez racji było nazywane „śląskim Manchesterem” - na przełomie XIX i XX wieku był to jeden z największych w monarchii austro-węgierskiej ośrodków przemysłu włókienniczego, z licznymi przędzalniami, tkalniami i fabrykami maszyn włókienniczych. Już w 1806 r. sprowadzono do Bielska pierwsze maszyny włókiennicze, a w 1826 r. uruchomiono w fabryce włókienniczej pierwszą maszynę parową. Rozwój miasta spotęgowało doprowadzenie w 1855 r. linii kolejowej, a potem kolejnych w 1878 i 1888 r. Dla miasta i regionu zaczęła się era industrializacji, która spowodowała nadanie miastu owego przydomku „Manchester”, tak też zrodziła się powszechnie znana markowa „bielska wełna”.

Muzeum Techniki i Włókiennictwa

500 m

1h

30

ul. Sukiennicza 7

tel. 033 812 23 67; e-mail: mtiw@muzeum.bielsko.pl; www.muzeum.bielsko.pl

Czynne: wt.-pt.: 9.00-16.00; sob.-niedz.: 10.00-15.00

Wstęp: normalny 7,00 zł, ulgowy 4,00 zł; rodzinny 16,00 zł; przewodnik w j. polskim 30,00 zł

Muzeum otwarto w 1996 r. w nieczynnej fabryce Büttnera. Na dwóch piętrach fabrycznej hali zgromadzono ekspozycje maszyn włókienniczych oraz wszelkiego rodzaju narzędzia, maszyny i urządzenia gospodarstwa domowego. Najistotniejszą częścią muzeum jest stała ekspozycja maszyn włókienniczych, tworząca cykl produkcji sukna – od wstępnej obróbki wełny po gotowe tkaniny. Ekspozycję uzupełniają eksponaty dotyczące historii poligrafii oraz bielskiej straży pożarnej.

Uzupełnieniem bielskich obiektów Szlaku Zabytków Techniki jest **Dom Tkacza**.

ul. Sobieskiego 51

tel. 033 811 71 76,

e-mail: etno@muzeum.bielsko.pl.

Czynne: wt.-pt.: 9.00-16.00; sob.-niedz.:

10.00-15.00. Wstęp: normalny 7,00 zł,

ulgowy 4,00 zł; rodzinny 16,00 zł;

przewodnik w j. polskim 20,00 zł

Drewniany piętrowy dom z poł. XVIII w. mieści pod jednym dachem warsztat, mieszkanie i „biuro” właściciela. Podzielony sienią na dwie części budynek prezentuje warsztat pracy z krosnem nicielnicowym z XVIII w., którego szerokość powodowała, że było ono obsługiwane przez dwie osoby, przerzucające sobie czółenka z jednej strony na drugą. Ekspozycję uzupełniają urządzenia pomocnicze (szpulierz, snówka, snowadło).

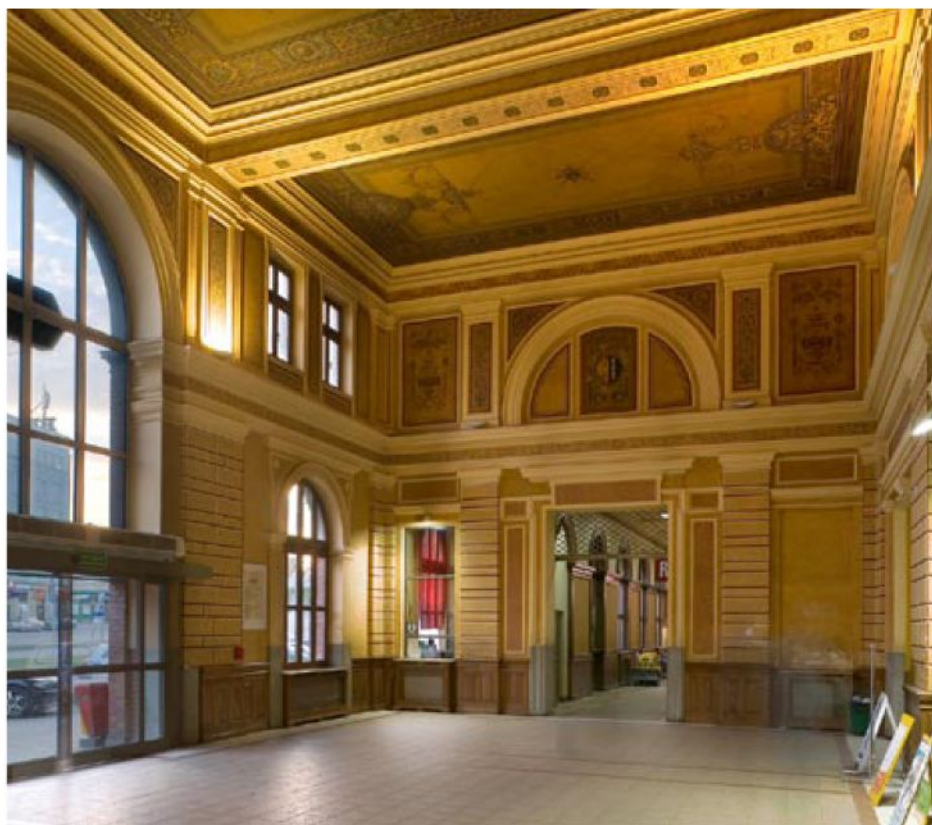
31

Budynek dworca kolejowego w Bielsku-Białej

ul. Warszawska 2

Kolej połączyła Bielsko ze światem w 1855 r. (łącznik z Dziedzicami, z Koleją Północną Cesarza Ferdynanda). Niedługo potem, w 1860 r., powstał pierwszy budynek dworcowy, zastąpiony obecnym (z l. 1889-90), zbudowanym wg projektu Carla Schulza. Ceglany korpus główny dworca uzupełnia charakterystyczna wiata na żeliwnych kolumnach. Wnętrze zdobi ornamentalna polichromia, a fasadę napis: „K.K.PRIVILEGIRTE KAIS. FERD. NORDBAHN” (Cesarsko-Królewska Uprzywilejowana Kolej Cesarza Ferdynanda).

ŻYWIEC

Żywiec w 2. poł. XIX w. z miasta rzemieślniczo-handlowego stał się ważnym węzłem kolejowym i lokalnym ośrodkiem przemysłowym (m.in. browar, fabryka gwoździ, fabryka maszyn, zakłady papiernicze, garbarnia). Świadczy o tym choćby znajdujący się tam obiekt Szlaku Zabytków Techniki.

Browar i Muzeum Browaru Żywiec

32

1 h

ul. Browarna

Tel. 033 861 96 27; e-mail: rezerwacja@muzeumbrowaru.pl; www.muzeumbrowaru.pl

Czynne: wt.-niedz.: 10.00-18.00

Wstęp: osoby dorosłe (w cenie degustacja piwa lub soku i pamiątkowy gadżet) – Muzeum i Browar 19 zł, tylko Muzeum 16 zł; dzieci (w cenie degustacja soku) – wyłącznie Muzeum 11 zł

Wizytówką Żywca jest dawny Browar Arcyksiążęcy z 1856 r., z zachowaną zabytkową XIX-wieczną zabudową oraz częściowo wyposażeniem (dawne kotły warzelne). Oprócz części zabytkowej nie mniej interesująca jest część współczesna, z jedną z największych na świecie kadzi filtracyjnych. W trakcie zwiedzania poznaje się proces produkcji piwa w jednym z największych browarów w Polsce. W najstarszej części zakładu – kutyh w skale piwnicach leżakowych – urządzono Muzeum Browaru, pokazujące 150-letnią historię poprzez archiwalia, eksponaty i multimedia, a także klimat epoki poprzez rekonstrukcję zabytkowych uliczek, pracowni, sklepu, karczmy. Przy Muzeum działa sklep z pamiątkami i gadżetami marki Żywiec i Piwiarnia Żywiecka z potrawami regionalnymi.

PUNKTY INFORMACJI TURYSTYCZNEJ ZNAJDUJĄCE SIĘ NA TRASIE SZLAKU ZABYTEKÓW TECHNIKI

Bielsko-Biała

Miejskie Centrum Informacji
Turystycznej
pl. Ratuszowy 4
tel.: 033 819 00 50
fax: 033 819 00 61
e-mail: info@it.bielsko.pl
www.it.bielsko.pl
pn.-pt.: 8.00-18.00,
sb.: 8.00-16.00

Bytom

Biurowo Promocji Miasta
Rynek 7
tel.: 032 386 36 69, 032 386 36 74
fax: 032 386 36 69
e-mail: promo@um.bytom.pl
www: www.bytom.pl
pn.-sb.: 10.00-18.00

Częstochowa

Miejskie Centrum Informacji
Aleja Najświętszej Maryi Panny 65
tel.: 034 368 22 50
fax: 034 368 22 60
e-mail: mci@czestochowa.um.gov.pl
www: www.czestochowa.pl
pn.-sb.: 9.00-17.00

Gliwice

Centrum Informacji Kulturalnej
i Edukacji Regionalnej Zamek
Piastowski
ul. Pod Murami 2
tel. 032 231 44 94, 032 230 95 47
fax: 032 230 73 66
e-mail: cikier@muzeum.gliwice.pl,
www: www.muzeum.gliwice.pl
pn.-nd.: 10.00 - 18.00

Gliwice

Punkt Informacji Turystycznej, PTTK
Oddział Ziemi Gliwickiej
ul. Rynek 11
tel. 032 231 05 76
fax 032 231 05 76
e-mail: pttkgliwice@poczta.onet.pl
www: www.it.gliwice.pttk.pl
pn.-pt.: 8.00-18.00,
sb. 10.00-14.00

Katowice

Regionalne Centrum Informacji
Turystycznej
ul. Rynek 13
tel.: 032 259 38 08
fax: 032 259 33 69
e-mail: it@um.katowice.pl, ciom@
um.katowice.pl
www.katowice.eu,
www.gosilesia.pl
pn.-pt.: 9.00-18.00,
sb.: 9.00-16.00

Katowice - Niszowice

Punkt Informacji Turystycznej
w Nikiszowcu
ul. Krawczyka 5
tel.: 032 253 78 53
e-mail: nikisz@katowice.eu
pn.pt.: 10.00-17.00
sb.: 10.00-15.00
osoba zarządzająca PTTK Katowice,
Marian Zapa

Pszczyna

Biurowo Informacji Turystycznej
Brama Wybrańców 1
tel.: 032 212 99 99
e-mail: bit@pszczyna.info.pl
www: www.pszczyna.info.pl
pn.-pt.: 8.00-16.00, sb.-nd.: 10.00-
16.00, w sezonie nd. 10.00-18.00

Sosnowiec

Centrum Informacji Miejskiej
ul. Modrzejowska 1a
tel.: 032 368 17 74
cim_sosnowiec@wp.pl
www.um.sosnowiec.pl,
pn.-pt.: 9.00-17.00

Tarnowskie Góry

Informacja o Mieście
Rynek 4
tel.: 032 39 33 848
e-mail: info@tarnowskiegory.pl
www.: www.tarnowskiegory.pl
pn.-pt.: 8.00-16.00

Ustroń

Miejska Informacja Turystyczna-
Rynek 2
tel.: 033 854 26 53, 0 502 628 591
fax: 033 854 26 53
e-mail: informacja@ustron.pl
www: www.ustron.pl
IX-VI: pn.-pt.: 8.30-17.00, sb.: 8.30-
13.00, VII-VIII: 8.30-18.00, sb.:
8.30-15.00, nd.: 10.00-13.00

Zabrze

Punkt Informacji Miejskiej
pl. Dworcowy 5
tel. 032 370 29 81
e-mail: mosirnet@tlen.pl,
it.zabrze@gmail.com
www.: www.um.zabrze.pl
pn.-pt.: 8.00-20.00, sb.-nd.: 11.00-
19.00

Żywiec

Biurowo Informacji Turystycznej
Rynek 12,
tel. 033 861 43 10, 033 861 70 38
fax 033 861 43 10
e-mail: it@mosir-zywiec.pl
www: www.mosir-zywiec.pl
pn.-pt. 9.00-17.00, sb. 9.00-15.00

www.gosilesia.pl

ISBN 978-83-62001-08-8